

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу Цяо Шубей
«ДИЗАЙН ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ МАЙДАНЧИКІВ У СТРУКТУРІ
МЕГАПОЛІСІВ КНР»,

представлену до офіційного захисту в спеціалізовану вчену раду К 64.109.01
при Харківській державній академії дизайну і мистецтв на здобуття
наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю
17.00.07 – дизайн

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними чи галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки. Інтенсифікація урбанізаційних процесів, пов'язана із стрімким розвитком мегаполісів, актуалізує організацію дозвілля підростаючого покоління. Зміни у формуванні об'єктів дозвілля викликані зосередженням на проблемах охорони і зміцнення здоров'я дітей, що є пріоритетним напрямком державної політики.

Зважаючи на те, що ігровий процес відіграє значну роль у розвитку фундаментальних знань, умінь і навичок майбутнього дорослого індивіда, актуальність дизайну ігрових майданчиків у середовищі великих міст набуває особливого значення. Підвищення соціальної адаптації дітей і досягнення високого рівня їх фізичного і інтелектуального розвитку можливе лише в результаті перегляду підходів до дизайну сучасних дитячих ігрових майданчиків і пошуку більш ефективних проектних рішень.

У контексті обраної проблематики дисертаційного дослідження Цяо Шубей висвітлює проектний досвід Китайської Народної Республіки (КНР) в організації дитячого ігрового середовища. Актуальною є організація дитячих ігрових майданчиків у міській інфраструктурі мегаполісів КНР в умовах територіального дефіциту та підвищеної народжуваності дітей. Істотним є

вплив ігрового середовища на виховання та розвиток зростаючого покоління в КНР, тому надзвичайно актуальним є виявлення елементів китайської традиційної культури в об'єктах дитячих ігрових майданчиків.

Отже, у дисертаційній роботі «Дизайн дитячих ігрових майданчиків у структурі мегаполісів КНР» дослідниця, ставлячи за мету уточнення термінологічного апарату, виявлення методів формування дитячих ігрових майданчиків, виявлення принципів і прийомів їх організації в середовищі мегаполісів і визначення сучасних підходів у розробці цих об'єктів, порушує актуальні питання теорії і практики дизайну, вирішення яких сприятиме подальшому розвитку галузі.

Також на актуальність дослідження вказує те, що його було проведено відповідно до плану підготовки наукових кадрів кафедри дизайну ХДАДМ і державної програми досліджень «Інноваційні підходи формування дизайну сучасного предметно-просторового середовища в умовах постіндустріальних трансформацій», затвердженої Наказом МОН України (№ держреєстрації 0117U001382) і спрямованої на реалізацію Постанови Кабінету Міністрів України № 37 від 20.01.1997 року «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфер».

Наукова новизна отриманих результатів. Безперечна новизна дисертаційної роботи полягає у тому, що досліджуючи дитячі ігрові майданчики, автор актуалізує питання їх дизайну в структурі мегаполісів КНР, означає їх місце в сучасному китайському містобудуванні, виявляє нагальні потреби і вподобання мешканців китайських мегаполісів щодо їх організації, визначає китайські національні традиції в їх дизайні, а також окреслює перспективні тенденції в дизайні дитячих ігрових майданчиків КНР.

Дисертант у своїй роботі визначає сучасні підходи в дизайні дитячих ігрових майданчиків, а саме функціонально-прагматичний, креативно-

нарративний, техніко-технологічний, реалізація яких створює додаткові можливості всебічного розвитку особистості дитини, формування її зацікавленості до гри на відкритому просторі, забезпечує включення дитини в інформаційне і креативне суспільство. У дисертації запропоновано синтез інтернаціонального і національного підходів в дизайні дитячих ігрових майданчиків КНР, коли ігровий простір стає більш універсальним, зрозумілим і комунікативним, без втрати своєї індивідуальності, що сприятиме взаємозбагаченню і взаємопроникненню східної і західної культур засобами дизайну.

Також у дисертації узагальнено та введено в мистецтвознавчий науковий дискурс концепцію «міських втручань», авторами якої є китайські архітектори; доведено, що теоретичний та практичний досвід проектування дитячих ігрових майданчиків на основі базових принципів цієї концепції відкриває нові можливості у дизайні міського середовища; удосконалено уявлення про систему методів, принципів і прийомів в дизайні дитячих ігрових майданчиків. У роботі набуло подальшого розвитку розуміння певних споживчих взаємозв'язків в системі «дитина – дитяче ігрове середовище», які забезпечують проектне переосмислення організації дитячих ігрових майданчиків в умовах розвитку мегаполісів.

Інформація щодо змісту та оформлення дисертації та автореферату, завершеності дисертації в цілому. Дисертаційну роботу викладено на 264 сторінках, вона складається зі вступу, 4 розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 167 сторінок друкованого тексту. Роботу проілюстровано 21 таблицею, рисунками (на 54 сторінках). Список використаних джерел містить 220 найменування на 25 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, проаналізовано ступінь її наукового опрацювання, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дисертаційного дослідження, розкрито наукову новизну та

значення одержаних результатів, наведено дані щодо публікації та апробації матеріалів дослідження, окреслено загальну структуру роботи.

У **першому розділі** «Дизайн дитячого ігрового простору як предмет наукового дослідження» Цяо Шубей аналізує наукові першоджерела, характеризуючи дотичні до теми дисертації положення, чітко наводить трактування основоположних термінів щодо тематики роботи (гра, простір, середовище, ігровий простір), обґрунтовує методологію дослідження. Зважаючи на специфіку дослідження автор обґрунтовує застосування історико-культурологічного підходу та екологічного підходу в дисертаційній роботі.

У **другому розділі** «Світовий досвід проектування дитячих ігрових майданчиків» заслуговує на увагу виділення актуальних методів проектування ігрового простору та ігрового обладнання, зокрема метод формуючого експерименту, метод сценарного моделювання, метод стилізації, метод контрольного експерименту. Вагомим є виділення методу рециклінгу, який в умовах загострення екологічних проблем став складовою ресурсозберігаючого підходу у вирішенні дизайну дитячих ігрових майданчиків. У роботі виділено загальні принципи в організації дизайну ігрового простору дитячих майданчиків (системності, наукової обґрунтованості, колегіальності, гуманістичної спрямованості).

Грунтуючись на аналізі інноваційних технологій, автор наголошує на інтерактивності дитячих ігрових майданчиків. У даному розділі автор виділила принципи організації ігрового простору дитячих майданчиків для дітей з особливими потребами (гармонічності, ергономічності, сумісності, візуальної інформативності, управління командною роботою, адаптації).

Виділено сучасні підходи в проектуванні дитячих майданчиків (функціонально-прагматичний підхід, креативно-наративний підхід, техніко-технологічний підхід).

У **третьому розділі** «Перспективні тенденції в проектуванні ігрового простору дитячих майданчиків КНР в умовах розвитку мегаполісів» Цяо

Шубей визначила тенденції у проектуванні дитячого ігрового простору, пов'язані з особливістю китайського містобудування, зі створенням рекреаційних паркових зон, з появою багатofункціональних просторів суспільного використання, що виявляють традиційні культурні підходи в плануванні міського середовища Китаю.

Заслугує уваги передпроектне дослідження, проведене Цяо Шубей, що полягало в опитуванні думки батьків, які проживають в житлових районах Пекіну і Шанхаю. Отримані дисертантом результати засвідчили про переважний вибір респондентів активних колективних ігор для дітей, поряд із домом. Завдяки результатам опитування були виявлені існуючі недоліки дитячих ігрових майданчиків.

У завершальній частині даного розділу автор акцентує увагу на китайській художньо-естетичній традиції, що полягає в синтезі образотворчих засобів каліграфії, живопису, літератури, музики, архітектури у поєднанні з глибоким філософським осмисленням із застосуванням Даоських практик у проектуванні дитячих ігрових майданчиків. В основу розуміння дизайну дитячих ігрових просторів дисертант закладає також принципи композиції садово-паркової архітектури Китаю («інь» та «цзе»).

У **четвертому розділі** «Дизайн дитячих ігрових майданчиків в сучасному Китаї» дисертант аналізує синтез інтернаціонального і національного підходів в дизайні дитячих ігрових майданчиків Китаю через вивчення взаємодій західноєвропейських і східноазійських художньо-естетичних традицій. Базуючись на концепції «міських втручань» досліджено інноваційний досвід роботи з міським простором мегаполісів, зосереджена увага на виявленні їх індивідуальності.

Посилаючись на наявність недоліків і проблем дитячих ігрових майданчиків, Цяо Шубей виділила зразкові приклади рішення дитячих ігрових просторів у Китаї, зокрема сучасний ігровий комплекс «Дитячі мрії, дитяче задоволення», що відповідає найсучаснішим вимогам до організації вільного часу дітей в умовах розвитку мегаполісів.

Привертає увагу те, що текст дисертації вдало доповнюється додатками з рисунками та таблицями, які у структурно-логічній послідовності формують візуальний ряд для підкріплення головних положень роботи. У загальних висновках автор відображає основні наукові результати проведеного дослідження та вирішення усіх попередньо визначених завдань.

Дисертація Цяо Шубей є цілісним, науково обґрунтованим дослідженням про особливості формування дитячих ігрових майданчиків в структурі мегаполісів КНР. Ці аналітичні частини дослідження та систематизована в ньому сучасна проектна практика можуть бути використані у професійній підготовці дизайнерів в системі вищої освіти, а також у написанні навчально-методичної літератури і розробці спеціалізованих навчальних курсів. Практичне значення одержаних результатів транслюється в сферу проектної діяльності дизайнерів різних спеціалізацій (промисловий дизайн, дизайн предметно-просторового середовища, дизайн візуальних комунікацій, мультимедійний дизайн тощо). Виділені автором особливості організації дитячих ігрових майданчиків КНР дозволяють оптимізувати проектний процес і підвищити якість художньо-образних рішень при формуванні відповідних проектних пропозицій в Україні. Вивчення теоретичного та практичного досвіду проектування дитячих ігрових майданчиків Китаю, представлене в дисертації, надає можливість використання отриманих результатів для покращення існуючої ситуації у сфері дизайну українських дитячих ігрових комплексів та майданчиків.

Повнота викладення матеріалів дослідження в опублікованих роботах і авторефераті, а також їх апробація. Результати дисертаційної роботи в повній мірі викладені в наукових фахових виданнях.

За матеріалами дисертації опубліковано 11 наукових робіт, із них 6 наукових статей у фахових виданнях, зокрема 3 статті опубліковані в наукових збірках, які включені до міжнародної наукометричної бази даних

Index Copernicus; 1 стаття – в науковій збірці Китаю. Також автором опубліковано 4 тези доповідей у збірках матеріалів наукових конференцій.

Основні положення дисертаційної роботи публікувались та доповідались на науково-практичних конференціях продовж 2015-2018 рр. Автореферат стисло відображає основні положення та зміст дисертації, демонструючи теоретичну і практичну цінність роботи. Опубліковані роботи і автореферат повністю відповідають основним результатам дисертаційних досліджень.

Зауваження і рекомендації.

Висновки автора базуються на достовірному фактичному матеріалі. Структура та зміст автореферату повністю відповідають розділам дисертації. Дисертаційна робота Цяо Шубей містить цікавий матеріал, що відрізняється оригінальними сучасними підходами до вирішення поставлених завдань у проектуванні дитячих ігрових просторів. Проте, незважаючи на це, вважаю за необхідне висловити ряд зауважень та пропозицій:

1. У дисертації автор виділяє «*прийом вікової диференціації*» (ст. 66), при цьому не проводить детального аналізу відповідності ігрового обладнання віковим групам. Автор часто наголошує в тексті дисертації на вікових особливостях дітей (ст. 50, 53, 55, 59, 70, 87, 105), на потребах дітей (ст. 58), говорить про невідповідність ігрового обладнання віковим показникам (ст. 106), проте не виділяє вікових груп, не характеризує особливості кожної вікової категорії. Також в онлайн-опитуванні автор аналізує відсоткове співвідношення дітей різного віку в сім'ях, хоча в тексті дисертації відсутній зв'язок ігрових майданчиків із віковими категоріями дітей та аналіз особливостей кожної вікової групи. Доцільним було б використання графіків та діаграм для наглядного представлення зробленого опитування.

2. Дисертант оперує термінологією, виділяє у другому розділі роботи значну кількість принципів (ст. 57-58, 73), прийомів (ст. 65-68), підходів

(ст. 86-87) до проектування дитячих ігрових майданчиків, проте між цими поняттями в окремих випадках не прослідковується логічного зв'язку.

3. У підрозділі 3.3. «Китайська художньо-естетична традиція як проектна основа сучасного дизайну ігрових просторів дитячих майданчиків» багато уваги приділено особливостям китайської архітектури, паркового мистецтва, зв'язку китайської каліграфії з архітектурою, однак не виділені характерні чіткі прийоми проектування дитячих майданчиків за китайською художньо-естетичною традицією. З тексту дисертації незрозуміло в чому проявляється китайська художньо-естетична традиція у проектуванні ігрових просторів.

4. Дисертант заявляє про хронологічні та територіальні рамки дослідження (ст. 6-7), а в методиці дослідження наголошує на використанні хронологічного методу дослідження (ст. 42). Попри це взагалі відсутня хронологічна послідовність ілюстративного матеріалу, на значній кількості ілюстрацій не вказано міст, країн. Неуважність до оформлення підписуваних підписів призводить до неможливості прослідкувати хронологію створення дитячих ігрових майданчиків КНР. Також дисертант заявляє про використання історико-порівняльного методу (ст. 40) та проводить порівняльний аналіз дитячих майданчиків КНР та інших географічних локацій, однак відсутні ілюстрації, які б відображали достовірність проведеного аналізу. У додатках наявні лише сучасні зразки дитячого ігрового середовища, а історичну зміну чи еволюцію національних художньо-естетичних особливостей дитячих ігрових майданчиків (на чому автор часто наголошує в тексті дисертації) не відображено в ілюстративному матеріалі. Виділення шести принципів організації ігрового простору для дітей-аутистів (ст. 73) також не підкріплено ілюстративним матеріалом.

5. У роботі не виокремлено і не проаналізовано типів дитячого ігрового середовища Китаю, хоча в останньому розділі роботи дисертант робить спроби віднести ігровий комплекс «Дитячі мрії, дитяче задоволення» до відкрито-закритого типу (ст. 154).

6. Необґрунтованою є наявність Державних будівельних норм України (позиції 49, 50), наявність сайтів українських виробників дитячого обладнання таких як «КСІЛ» (поз. 52) в літературних джерелах, позаяк в територіальних рамках дослідження не вказано України. Разом з тим, відсутні будь-які джерела, що стосуються державних будівельних норм з благоустрою та безпеки дитячих ігрових майданчиків Китаю. Також незрозумілим є посилання на законодавство України зі створення ігрового простору для інвалідів (ст. 115). Доцільно було б прослідкувати як законодавство КНР дбає про облаштування ігрового середовища для таких верств населення. Також в тексті (ст. 108) наявні посилання на будівельні стандарти США (поз. 192) та України (поз. 31), однак відсутні посилання на будівельні норми та стандарти КНР (адже автор робить акцент на мегаполісах Китаю та виділяє концепцію «міських влучень»). У тексті дисертації також відсутні посилання на літературні джерела (ст. 98, 114), коли автор говорить про кращі будівлі міського середовища, відомих китайських архітекторів та теоретиків живопису.

7. Зустрічаються вирази, не характерні для наукової мови: «...серед обладнання може бути зачарований ліс» (цит. зі стор. 38), «...з потворними промисловими отворами» (цит. зі стор. 56), «...найулюбленіша принцеса Великої Британії Діана» (цит. зі стор. 59), «...грайливе середовище» (цит. зі стор. 78), «...гарно видно з вікон» (цит. зі стор. 94), «...кімната для малюків» (цит. зі стор. 160).

8. У тексті дисертації виявлено певну кількість граматичних та орфографічних помилок, смислового повторення тексту, неточностей перекладу з російської мови чи русизмів (ст. 53, 93, 116, 133, 258, 260).

9. Бажаною є наявність апробаційних матеріалів.

Проте, викладені зауваження і пропозиції мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України. На основі вищевикладеного можливо зробити висновок, що дисертаційна робота Цяо Шубей «Дизайн дитячих ігрових майданчиків у структурі мегаполісів КНР» є завершеною науковою працею і за обсягом виконаних досліджень, актуальністю, ступенем обґрунтованості наукових положень, новизною одержаних результатів, їх теоретичним та практичним значенням відповідає вимогам Міністерства освіти та науки України, а її автор Цяо Шубей заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн.

Кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри
дизайну та архітектури
Луцького національного
технічного університету

Ю. С. Бондарчук

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Учений секретар
ЛУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
доц. А.Земко